



Date :- 25/04/2025

NOTIFICATION

Sub :- CBCS Syllabi of B. A. /B.Com. / B.Sc. in Marathi (Sem. III & VI)

Ref. :- Decision of the Academic Council at its meeting held on 22/04/2025.

The Syllabi of B. A. /B.Com. / B.Sc. in Marathi (Third and Fourth Semesters) as per **NATIONAL EDUCATION POLICY – 2020 (2024 Pattern)** and approved by the Academic Council as referred above are hereby notified for implementation with effect from the academic year 2025-26.

Copy of the Syllabi Shall be downloaded from the College Website
(www.kcesmjcollege.in)

Sd/-
Chairman,
Board of Studies

To :

- 1) The Head of the Dept., M. J. College, Jalgaon.
- 2) The office of the COE, M. J. College, Jalgaon.
- 3) The office of the Registrar, M. J. College, Jalgaon.

Knowledge is Power

Khandesh College Education Society's

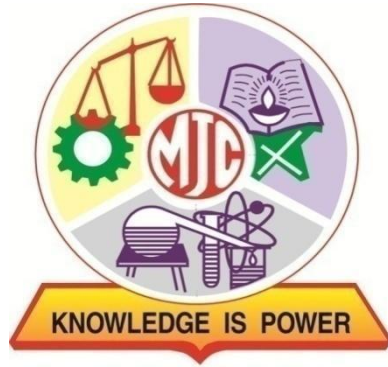
Moolji Jaitha College, Jalgaon

An "Autonomous College"

Affiliated to

Kavayitri Bahinabai Chaudhari

North Maharashtra University, Jalgaon-425001



ESTD. 1945

STRUCTURE AND SYLLABUS

S. Y. B. A. /S.Y.B.COM./S.Y.B.SC.

MARATHI

(Major (DSC), Minor, SEC, OE, MIL & CEP/FP)

As per NEP-2020 Guidelines

Under Choice Based Credit System (CBCS)

[w. e .f. Academic Year: 2025-26]

प्रस्तावना

कौशल्याधिष्ठीत मानव संसाधन ही उच्च शिक्षणाची पूर्वअट आहे. सैद्धांतिक संकल्पनांचे सखोल ज्ञान आणि अनुभवात्मक प्रात्याक्षिक पद्धतींद्वारे हे संसाधन उपलब्ध होऊ शकते. UGC, NEP-2020 आणि महाराष्ट्र सरकारच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार मूळजी जेठा महाविद्यालयाने (स्वायत्त) विभागविशिष्ट संरचना स्वीकारली. महाविद्यालयाच्या मराठी अभ्यास मंडळाने मराठी द्वितीय वर्ष पदवीचा अभ्यासक्रम तयार केलेला आहे. या अभ्यासक्रमातून मराठी वाङ्मयप्रकार, भाषा आणि साहित्य याविषयीची माहिती तसेच मराठी व्याकरण, लेखन व संभाषण कौशल्ये विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित होतील असा प्रयत्न केलेला आहे. मराठी विषयातील मूलभूत बाबींची माहिती व्हावी आणि मातृभाषाव्यवहार अधिक सुखकर व्हावा हा या अभ्यासक्रमाच्या रचनेमागील हेतू आहे. याशिवाय द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना पटकथा, गीतलेखन यांसारखी सर्जनात्मक कौशल्ये शिकविली जातील. ज्यामुळे विद्यार्थ्यांची रोजगारक्षमता वाढेल.

द्वितीय वर्षाच्या या अभ्यासक्रमात वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास-कादंबरी आणि नाटक, मराठी व्याकरण, पटकथालेखन व गीतलेखन, स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी मराठी, आत्मचरित्रपर लेखन आणि भाषिक कौशल्ये विकास यांसारख्या अभ्यासपत्रिका मराठी भाषा आणि साहित्य यांचे ज्ञान वृद्धिंगत करण्यासाठी आणि विविध क्षेत्रातील वर्तमान व भविष्यातील गरजा पूर्ण करण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या आहेत. ज्यातून विद्यार्थ्यांची विविध कौशल्ये विकसित करण्यावर भर देण्यात आलेला आहे. प्रत्येक अभ्यास पत्रिकेचा तपशीलवार अभ्यासक्रम सुचविलेल्या अधिक वाचनासाठीच्या संदर्भाच्या यादीसह जोडला आहे.

Program Specific Outcome PSO (B.A. Marathi):

After completion of this course, students are expected to learn/understand the:

PSO No.	PSO
1	Cultivate an Appreciation for Literary Forms (Marathi Poetry, Story, Novel and Drama).
2	Enhance Students' Reading, Writing, and Communication Skills.
3	Foster an Understanding and Appreciation of Marathi Linguistics and Grammar.
4	Gain Knowledge of the History of Medieval and Modern Marathi Literature.
5	Acquire Knowledge of Literary Theory.
6	Foster a Critical and Research-Oriented Approach to Marathi Literature.

Multiple Entry and Multiple Exit options:

The multiple entry and exit options with the award of UG certificate/ UG diploma/ or three-year degree depending upon the number of credits secured;

Levels	Qualification Title	Credit Requirements		Semester	Year
		Minimum	Maximum		
4.5	UG Certificate	40	44	2	1
5.0	UG Diploma	80	88	4	2
5.5	Three Year Bachelor's Degree	120	132	6	3
6.0	Bachelor's Degree- Honours Or Bachelor's Degree- Honours with Research	160	176	8	4

S. Y. B. A. Marathi Course Structure

SYBA SEM-III						
Course	Credits	Hours/ week	TH/ PR	Code	Title of the Paper	
DSC	4	4	TH	MAR-DSC-231	वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी	
DSC	2	2	TH	MAR-DSC-232	मराठी व्याकरण-I	
MIN	4	4	TH	MAR-MIN-231	वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी	
MIN	2	2	TH	MAR-MIN-232	मराठी व्याकरण-I	
SEC	2	2	TH	MAR-SEC-231	पटकथालेखन	
OE*	2	2	TH	MAR-OE-231	स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी मराठी-I	
# CEP	2	4	PR	MAR-CEP-231	Community Engagement Programme	
AEC MIL	2	2	TH	AEC-MIL-MAR 231	आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास	
SYBA SEM-IV						
Course	Credits	Hours/ week	TH/ PR	Code	Title of the Paper	
DSC	4	4	TH	MAR-DSC-241	वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: नाटक	
DSC	2	2	TH	MAR-DSC-242	मराठी व्याकरण-II	
MIN	4	4	TH	MAR-MIN-241	वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास :नाटक	
SEC	2	2	TH	MAR-SEC-241	गीतलेखन-I	
SEC	2	4	PR	MAR-SEC-242	पटकथालेखन व गीतलेखन-प्रात्याक्षिक	
OE*	2	2	TH	MAR-OE-241	स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी मराठी-II	
# FP	2	4	PR	MAR-FP-241	Marathi Field Project	
AEC MIL	2	2	TH	AEC-MIL-MAR 241	भाषिक कौशल्ये विकास	

*For Commerce and Science faculty only.

[CEP & FP guidelines are given on pages 14-19 in this document.](#)

DSC	:	Department-Specific Core course	MIL	:	Modern Indian Languages
OE	:	Generic/ Open elective	AEC	:	Ability Enhancement Course
SEC	:	Skill Enhancement Course	TH	:	Theory
MIN	:	Minor course	PR	:	Practical

तृतीय सत्र

एस.वाय.बी.ए (मराठी) तृतीयसत्र MAR-DSC-231:वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (‘रिंगाण’- कृष्णात खोत)		
श्रेयांक : ४	अंतर्गत परीक्षा : ४०	
गुण : १००	सत्रांत परीक्षा : ६०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, स्वरूप, प्रकार व घटकांचा परिचय करून देणे. २. मराठी कादंबरीची वाटचाल व वेगळेपण समजावून सांगणे ३. ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे स्वरूप व आशय समजावून देणे. ४. ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे भाषिक आणि वाङ्मयीन महत्त्व पटवून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, स्वरूप,प्रकार व घटकांचा परिचय होईल. २. विद्यार्थ्यांना मराठी कादंबरीची वाटचाल व वेगळेपण समजेल. ३. विद्यार्थ्यांना ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे स्वरूप व आशय कळेल. ४. ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे भाषिक आणि वाङ्मयीन महत्त्व समजेल.	
घटक	तपशील	तास
I	मराठी कादंबरी : स्वरूप-विशेष	१५
	१. मराठी कादंबरीची संकल्पना व स्वरूप २. कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराचे घटक ३. मराठी कादंबरीची वैशिष्ट्ये व वेगळेपण ४. मराठी कादंबरीची वाटचाल	
II	मराठी ग्रामीण कादंबरी: ‘रिंगाण’- कृष्णात खोत	१५
	१. मराठी ग्रामीण कादंबरीचे स्वरूप २. ‘रिंगाण’ कादंबरीलेखनामागील लेखकाची भूमिका ३. ‘रिंगाण’ कादंबरीचा विषय ४. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील समाजवास्तव	
III	‘रिंगाण’-कादंबरीतील घटक	१५
	१. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील घटनाप्रसंग २. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील व्यक्तिरेखा ३. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील वातावरणनिर्मिती ४. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील संघर्ष	
IV	‘रिंगाण’-कादंबरीची वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये	१५
	१. ‘रिंगाण’ कादंबरीची भाषाशैली २. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील सामाजिक संदेश ३. ‘रिंगाण’ कादंबरीची वैशिष्ट्ये ४. ‘रिंगाण’ कादंबरीचे मूल्यमापन	
अभ्यासाचे स्रोत	• खोत कृष्णात, ‘रिंगाण’, मुंबई, मुक्तशब्द प्रकाशन, २०१८.	

	• देशपांडे कुसुमावती - मराठी कादंबरीचे पहिले शतक, मुंबई साहित्य संघ १९७५. • कुलकर्णी मदन - मराठी प्रादेशिक कादंबरी, नागपूर, मंगेश प्रकाशन १९८४. • बांदिवडेकर चंद्रकांत - मराठी कादंबरीचा इतिहास, पुणे, मेहता पब्लिशिंग हाउस, १९८९. • हस्तक उषा - कादंबरी आणि मराठी कादंबरी, औरंगाबाद, साहित्य सेवा प्रकाशन १९९३. • बांदिवडेकर चंद्रकांत - मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास, पुणे, व्हीनस प्रकाशन १९८५. • भागवत श्री.पु. व रसाळ सुधीर (संपा.) - साहित्यप्रकाराची संकल्पना: अध्ययन आणि प्रकार, मुंबई, मौज प्रकाशन १९८७. • गाडगीळ गंगाधर-साहित्याचे मानदंड, मुंबई, पॉप्युलर प्रकाशन, १९६२. • कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) - प्रदक्षिणा खंड १ व २ पुणे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, १९९१. • यादव आनंद, ग्रामीणता: साहित्य आणि वास्तव, पुणे, मेहता प्रकाशन, १९९३. • ठाकूर रवींद्र, मराठी ग्रामीण कादंबरी, पुणे, मेहता प्रकाशन, १९९३.	
--	--	--

एस.वाय.बी.ए (मराठी)		
तृतीय सत्र		
MAR-DSC-232 :मराठी व्याकरण –I		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व व्याकरणाचे स्वरूप लक्षात आणूनदेणे. २. मराठी व्याकरणातील शब्दांच्या जाती या घटकाचा परिचय करून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व व्याकरणाचे स्वरूप लक्षात येईल. २. मराठी व्याकरणातील शब्दांच्या जाती या घटकाचा परिचय होईल.	
घटक	तपशील	तास
I	मराठी भाषा व व्याकरण	१५
	१ व्याकरण: स्वरूप व संकल्पना २ भाषा व व्याकरण परस्परसंबंध ३ मराठीची वर्णमाला ४ स्वर-स्वरादी	
II	शब्दांच्या जाती	१५
	१ शब्द : संकल्पना व व्याख्या २ शब्दांच्या जाती (प्रकार) ३ विकारी शब्द ४ अविकारी शब्द	
अभ्यासाचे स्रोत	• शेख यास्मिन, मराठी शब्दलेखनकोश, पुणे, मनोविकास प्रकाशन, २००७. • वाळंबे मो.रा., सुगम मराठी व्याकरण लेखन, पुणे, नितीन प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०११. • फडके अरुण, शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, २००७. • फडके अरुण (संपा), मराठी लेखन कोश, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०१०. • गोविलकर लीला, व्यावहारिक मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २००९. • लांडगे संजय, उपयोजित मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २०११. • व्यवहारे निशिंगंधा, पाटील विद्या, इये मराठीचिये बोलणे, औरंगाबाद, चिन्मय प्रकाशन, २०१८. • वाळंबे मो.रा., शुद्धलेखन प्रदीप, पुणे, नितीन प्रकाशन, दुसरी आवृत्ती १९८६. • हिरेमठ राजशेखर, मराठी व्याकरण परिचय, पुणे, मेहता पब्लिकेशन, १९८८.	

एस.वाय.बी.ए (मराठी) तृतीय सत्र MAR-MIN-231:वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी (‘रिंगाण’- कृष्णात खोत)		
श्रेयांक : ४	अंतर्गत परीक्षा : ४०	
गुण : १००	सत्रांत परीक्षा : ६०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, स्वरूप, प्रकार व घटकांचा परिचय करून देणे. २. मराठी कादंबरीची वाटचाल व वेगळेपण समजावून सांगणे ३. ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे स्वरूप व आशय समजावून देणे. ४. ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे भाषिक आणि वाङ्मयीन महत्त्व पटवून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना, स्वरूप,प्रकार व घटकांचा परिचय होईल. २. विद्यार्थ्यांना मराठी कादंबरीची वाटचाल व वेगळेपण समजेल. ३. विद्यार्थ्यांना ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे स्वरूप व आशय कळेल. ४. ‘रिंगाण’ या कादंबरीचे भाषिक आणि वाङ्मयीन महत्त्व समजेल.	
घटक	तपशील	तास
I	मराठी कादंबरी : स्वरूप-विशेष	१५
	५. मराठी कादंबरीची संकल्पना व स्वरूप ६. कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराचे घटक ७. मराठी कादंबरीची वैशिष्ट्ये व वेगळेपण ८. मराठी कादंबरीची वाटचाल	
II	मराठी ग्रामीण कादंबरी: ‘रिंगाण’- कृष्णात खोत	१५
	५. मराठी ग्रामीण कादंबरीचे स्वरूप ६. ‘रिंगाण’ कादंबरीलेखनामागील लेखकाची भूमिका ७. ‘रिंगाण’ कादंबरीचा विषय ८. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील समाजवास्तव	
III	‘रिंगाण’-कादंबरीतील घटक	१५
	५. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील घटनाप्रसंग ६. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील व्यक्तिरेखा ७. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील वातावरणनिर्मिती ८. ‘रिंगाण’ कादंबरीतील संघर्ष	
IV	‘रिंगाण’-कादंबरीची वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये	१५
	२ ‘रिंगाण’ कादंबरीची भाषाशैली ३ ‘रिंगाण’ कादंबरीतील सामाजिक संदेश ४ ‘रिंगाण’ कादंबरीची वैशिष्ट्ये ५ ‘रिंगाण’ कादंबरीचे मूल्यमापन	
अभ्यासाचे स्रोत	• खोत कुष्णात, ‘रिंगाण’, मुंबई, मुक्तशब्द प्रकाशन, २०१८.	

	• देशपांडे कुसुमावती - मराठी कादंबरीचे पहिले शतक, मुंबई साहित्य संघ १९७५. • कुलकर्णी मदन - मराठी प्रादेशिक कादंबरी, नागपूर, मंगेश प्रकाशन १९८४. • बांदिवडेकर चंद्रकांत - मराठी कादंबरीचा इतिहास, पुणे, मेहता पब्लिशिंग हाउस, १९८९. • हस्तक उषा - कादंबरी आणि मराठी कादंबरी, औरंगाबाद, साहित्य सेवा प्रकाशन १९९३. • बांदिवडेकर चंद्रकांत - मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास, पुणे, व्हीनस प्रकाशन १९८५. • भागवत श्री.पु. व रसाळ सुधीर (संपा.) - साहित्यप्रकाराची संकल्पना: अध्ययन आणि प्रकार, मुंबई, मौज प्रकाशन १९८७. • गाडगीळ गंगाधर-साहित्याचे मानदंड, मुंबई, पॉप्युलर प्रकाशन, १९६२. • कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) - प्रदक्षिणा खंड १ व २ पुणे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, १९९१. • यादव आनंद, ग्रामीणता: साहित्य आणि वास्तव, पुणे, मेहता प्रकाशन, १९९३. • ठाकूर रवींद्र, मराठी ग्रामीण कादंबरी, पुणे, मेहता प्रकाशन, १९९३.	
--	--	--

एस.वाय.बी.ए (मराठी)		
तृतीय सत्र		
MAR-MIN-232 :मराठी व्याकरण –I		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१.विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व व्याकरणाचे स्वरूप लक्षात आणूनदेणे. २. मराठी व्याकरणातील शब्दांच्या जाती या घटकाचा परिचय करून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा व व्याकरणाचे स्वरूप लक्षात येईल. २. मराठी व्याकरणातील शब्दांच्या जाती या घटकाचा परिचय होईल.	
घटक	तपशील	तास
I	मराठी भाषा व व्याकरण	१५
	१. व्याकरण: स्वरूप व संकल्पना २. भाषा व व्याकरण परस्परसंबंध ३. मराठीची वर्णमाला ४. स्वर-स्वरादी	
II	शब्दांच्या जाती	१५
	१. शब्द : संकल्पना व व्याख्या २. शब्दांच्या जाती (प्रकार) ३. विकारी शब्द ४. अविकारी शब्द	
अभ्यासाचे स्रोत	• शेख यास्मिन, मराठी शब्दलेखनकोश, पुणे, मनोविकास प्रकाशन, २००७. • वाळंबे मो.रा., सुगम मराठी व्याकरण लेखन, पुणे, नितीन प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०११. • फडके अरुण, शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, २००७. • फडके अरुण (संपा), मराठी लेखन कोश, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०१०. • गोविलकर लीला, व्यावहारिक मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २००९. • लांडगे संजय, उपयोजित मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २०११. • व्यवहारे निशिंगंधा, पाटील विद्या, इये मराठीचिये बोलणे, औरंगाबाद, चिन्मय प्रकाशन, २०१८. • वाळंबे मो.रा., शुद्धलेखन प्रदीप, पुणे, नितीन प्रकाशन, दुसरी आवृत्ती १९८६. • हिरेमठ राजशेखर, मराठी व्याकरण परिचय, पुणे, मेहता पब्लिकेशन, १९८८.	

एस.वाय.बी.ए (मराठी)		
तृतीय सत्र		
MAR-SEC-231 – पटकथा लेखन		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१.समाज माध्यमांसाठीच्या लेखनाचा परिचय करून देणे . २. पटकथा लेखनाचे स्वरूप व माध्यमांतर प्रक्रिया समजावून सांगणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१.समाज माध्यमांसाठीच्या लेखनाचा परिचय होईल . २. विद्यार्थ्यांना पटकथा लेखनाचे स्वरूप व माध्यमांतर प्रक्रिया समजेल.	
घटक	तपशील	तास
I	पटकथा लेखन: स्वरूप व प्रक्रिया	१५
	१. पटकथा: संकल्पना व स्वरूप २. माध्यमनिहाय पटकथा लेखनाचे स्वरूप ३. दृक श्राव्य माध्यमांसाठी पटकथा लेखन ४. पटकथा लेखनाची वैशिष्ट्ये	
II	साहित्यकृतीचे माध्यमांतर	१५
	१. माध्यमांतर प्रक्रिया २. साहित्यकृतीचे माध्यमांतर: प्रत्यक्षानुभव ३. पटकथालेखकाशी विद्यार्थ्यांचा संवाद ४. पटकथा लेखन	
अभ्यासाचे स्रोत	- सपकाळ अनिल, मराठी चित्रपटांची पटकथा,पुणे, अनुबंध प्रकाशन, २००५. - जाधव रा.ग., कला, साहित्य आणि संस्कृती, पुणे, सुगंधा प्रकाशन, १९८८. - थोरात राजेंद्र, साहित्यकृतीचे माध्यमांतर, पुणे, संस्कृती प्रकाशन, २०१७ - जोशी रा.भि., (अनु.) मूळ मर्ढेकर बा.सी., कला आणि मानव, मुंबई, मौज प्रकाशन गृह, १९८३. - अत्रे प्र.के., चित्रकथा, मुंबई, परचुरे प्रकाशन मंदिर, १९८५. - संत दु. का., ललित कला आणि ललित वाङ्मय, पुणे, फडके प्रकाशन, १९८२. - दीक्षित विजय, चित्रपट : एक कला, रेणुका प्रकाशन, १९७९. - थोरात राजेंद्र, कुंकू ते दुनियादारी, पुणे, चपराक प्रकाशन, २०१९, - गोर्ले शिवराज, कथा ते पटकथा, पुणे कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, - तायवाडे शरयू आणि इतर (संपा.), साहित्य प्रकारांतर : समीक्षा आणि सिद्धांत, नागपूर, विजय प्रकाशन, २०१८.	

एस.वाय.बी.कॉम/एस.वाय.बी.एस्सी तृतीय सत्र (मराठी) MAR-OE-231 :स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी मराठी-I		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना लेखन कौशल्यांचा परिचय करून देणे. २. विद्यार्थ्यांना लेखन कौशल्य तंत्रांचा परिचय करून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना लेखन कौशल्यांचा परिचय होईल. २. विद्यार्थ्यांना लेखन कौशल्य तंत्र माहिती होतील.	
घटक	तपशील	तास
I	लेखन कौशल्ये	१५
	१. निबंध लेखन २. निबंधाचे प्रकार ३. पत्रलेखन ४. पत्राचे प्रकार	
II	लेखन कौशल्ये	१५
	१. सारांश लेखन २. सारांश लेखन तंत्र ३. कवितेचे रसग्रहण ४. रसग्रहण तंत्र	
अभ्यासाचे स्रोत	• शेख यास्मिन, मराठी शब्दलेखनकोश, पुणे, मनोविकास प्रकाशन, २००७. • नसिराबादकर, ल.रा., व्यावहारिक मराठी, कोल्हापूर, फडके प्रकाशन, पाचवी आवृत्ती १९९९. • गोविलकर लिला, व्यावहारिक मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २००९. • तौर पृथ्वीराज (संपा), मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, जळगाव, अथर्व पब्लिकेशन्स, २०१९. • जोशी प्रभाकर, पाटील किशोर, उपयोजित मराठी, जळगाव, प्रशांत पब्लिकेशन्स, २०१९. • तुपे केशव, मुद्रित आणि श्राव्य माध्यमे: लेखन व संवाद, जळगाव, अथर्व पब्लिकेशन्स, २०१९. • बोराटे योगेश, सोशल मिडिया, जळगाव, अथर्व पब्लिकेशन्स, २०१९.	

	• तुपे केशव, माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य, औरंगाबाद, चिन्मय प्रकाशन, २००२. • काळे कल्याण व पुंडे दत्तात्रय, व्यावहारिक मराठी, पुणे, निराली प्रकाशन, सुधारीत आवृत्ती २०१५. • जोशी प्रभाकर, वले वासुदेव, उपयोजित मराठी, जळगाव, प्रशांत पब्लिकेशन्स, २०१७. • माळी संदीप, भाषा आणि कौशल्य विकास, जळगाव, प्रशांत पब्लिकेशन्स, २०१९. • जाधव कल्पना, उपयोजित मराठी भाग-१, लातूर, अरुणा प्रकाशन, २०१०.	
--	---	--

MAR-CEP-231: Community Engagement Programme

Semester-III

Credits- 2

Marks: 50

Guidelines for CEP & FP

In alignment with the National Education Policy (NEP) 2020, Moolji Jaitha College (Autonomous), Jalgaon is introducing the Community Engagement Program and Field Project at the undergraduate level. The NEP 2020 emphasizes holistic development, inclusivity, and integrating vocational education with academic learning, aiming to nurture socially responsible individuals. This course fosters a strong connection between education and real-world applications. We believe that experiential learning, community involvement, and fieldwork are essential components of a well-rounded education. These initiatives aim to bridge the gap between theoretical knowledge and practical experience, helping students develop critical thinking, problem-solving skills, and a sense of civic responsibility. Additionally, students will learn about the challenges faced by vulnerable households and appreciate local wisdom and lifestyles.

Inspired by NEP 2020, the Community Engagement Program and Field Project aim to produce knowledgeable, compassionate, and proactive graduates, contributing to a more just, equitable, and sustainable society.

Objectives

- Engage students in activities that foster emotional, social, and intellectual growth, encouraging a well-rounded approach to personal and academic development.
- Provide hands-on experiences that complement classroom learning, enabling students to apply their knowledge in real-world settings and improve the quality of their education through practical applications.
- Develop a sense of responsibility towards the community by encouraging students to actively participate in social and environmental initiatives, and appreciate rural culture, lifestyle, and wisdom.
- Promote teamwork and collaboration among students, educators, and community members to address local issues and challenges, enhancing collaborative problem-solving skills.
- Ensure the program is accessible to all students, regardless of their socio-economic background, while educating them about the status of various agricultural and development programs and the challenges faced by vulnerable households.

Learning Outcomes

After completing this course, students will be able to

- Gain an understanding of rural life, Indian culture and ethos and social realities

- Develop a sense of empathy and bonds of mutuality with the local community
- Appreciate significant contributions of local communities to Indian society and economy
- Learn to value the local knowledge and wisdom of the community
- Identify opportunities for contributing to community's socio-economic improvements

Course Structure: 2 Credits Course (30 hours)

S. No.	Module Title	Module Content	Assignment	Teaching/ Learning Methodology
1	Appreciation of Rural Society	Rural lifestyle, rural society, caste and gender relations, rural values with respect to community, nature and resources, elaboration of "soul of India lies in villages", rural infrastructure.	Prepare a map (physical, visual or digital) of the village you visited and write an essay about inter-family relations in that village.	– Classroom discussions – Field visit – Assignment Map
2	Understanding rural and local economy and livelihood	Agriculture, farming, land ownership, water management, animal husbandry, non-farm livelihoods and artisans, rural entrepreneurs, rural markets, migrant labour.	Describe your analysis of the rural house hold economy, its challenges and possible pathways to address. Circular economy and migration patterns.	– Field visit – Group discussions in class – Assignment
3	Rural and local Institutions	Traditional rural and community organisations, Self-help Groups, Panchayati raj institutions (Gram Sabha, Gram Panchayat, Standing Committees), Nagarpalikas and municipalities, local civil society, local administration.	How effectively are Panchayati Raj and Urban Local Bodies (ULBs) institutions functioning in the village? What would you suggest to improve their effectiveness? Present a case study (written or audio-visual).	– Classroom – Field visit – Group presentation of assignment

4	Rural and National Development Programmes	History of rural development and current national programmes in India: Sarva Shiksha Abhiyan, Beti Bachao, Beti Padhao, Ayushman Bharat, Swachh Bharat, PM Awaas Yojana, Skill India, Gram Panchayat Decentralised Planning, National Rural Livelihood Mission (NRLM), Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act 2005 (MGNREGA), SHRAM, Jal Jeevan Mission, Scheme of Fund for Regeneration of Traditional Industries (SFURTI), Atma Nirbhar Bharat, etc.	Describe the benefits received and challenges faced in the delivery of one of these programmes in the local community; give suggestions about improving the implementation of the programme for the poor. Special focus on the urban informal sector and migrant households.	– Classroom – Each student selects one program for field visit – Written assignment
---	--	--	--	---

Note: The modules are suggestive in nature and students can opt any one activities for community engagement program and field project based on topic appropriate to their regional community context.

Suggestive Themes for field-based / community engagement activities are listed below:

- Interaction with Self Help Groups (SHGs) women members, and study their functions and challenges; planning for their skill-building and livelihood activities;
- Visit Mahatma Gandhi National. Rural Employment Guarantee Act 2005 (MGNREGS) project sites, interact with beneficiaries and interview functionaries at the work site;
- Field visit to Swachh Bharat project sites, conduct analysis and initiate problem solving measures;
- Conduct Mission Antyodaya surveys to support under Gram Panchayat Development Plan (GPDP);
- Interactive community exercise with local leaders, panchayat functionaries, grass-root officials and local institutions regarding village development plan preparation and resource mobilization;

- Visit Rural Schools/mid-day meal centres, study academic and infrastructural resources, digital divide and gaps;
- Participate in Gram Sabha meetings, and study community participation;
- Associate with Social audit exercises at the Gram Panchayat level, and interact with programme beneficiaries;
- Visit to local Nagarpalika office and review schemes for urban informal workers and migrants;
- Attend Parent Teacher Association meetings, and interview school drop outs;
- Visit local Anganwadi Centre and observe the services being provided;
- Visit local NGOs, civil society organisations and interact with their staff and beneficiaries;
- Organize awareness programmes, health camps, Disability camps and cleanliness camps;
- Conduct soil health test, drinking water analysis, energy use and fuel efficiency surveys and building solar powered village;
- Raise understanding of people's impacts of climate change, building up community's disaster preparedness;
- Organise orientation programmes for farmers regarding organic cultivation, rational use of irrigation and fertilizers, promotion of traditional species of crops and plants and awareness against stubble burning;
- Formation of committees for common property resource management, village pond maintenance and fishing;
- Identifying the small business ideas (handloom, handicraft, khadi, food products, etc.) for rural areas to make the people self-reliant.
- Management curriculum may include aspects of micro-financing in a rural context;
- Chemistry syllabus can have a component of conducting water and soil analysis in surrounding field areas;
- Political science syllabus could include a mapping of local rural governance institutions and their functioning.
- Environment education will include areas such as climate change, pollution, waste management, sanitation, conservation of biological diversity, management of biological resources and biodiversity, forest and wildlife conservation, and sustainable development and living
- Understanding panchayats and constitutional mandate of local governance
- Panchayat administration, Gram Sabha, Mahila Sabha, Gram Panchayat Development Plan (GPDP), local planning of basic services.
- Micro-finance, SHGs, system of savings and credit for local business, linkages to banks, financial inclusion.
- Rural – entrepreneurship, opportunities for small business in local communities, access to financial and technical inputs to new entrepreneurs.
- Renewable energy, access to household and community level solar and bio-mass systems for sustainable energy use.
- Participatory Monitoring and evaluation of socio-economic development programmes, and cost-benefit analysis of project proposals.

- Participatory decentralised planning, Gram Panchayat Development Plan (GPDP), and micro-level data analysis for new investments.
- Urban informal settlements and basic services.
- Migrant workers' livelihood security and social services.
- Hygiene and sanitation, improving health and personal behaviours, locally manageable decentralised systems and awareness against stubble burning.
- Water conservation, traditional practices of storage and harvesting, new systems of distribution and maintenance.
- Women's empowerment, gender inequality at home, community and public spaces, safety of girls and women, access to skills, credit and work opportunities.
- Child security, safety and good parenting, nutrition and health, learning and training for child care.
- Rural Marketing, market research, designing opportunities for rural artisans and crafts, and new products based on demand assessment.
- Community Based Research in Rural Settings, undertaking research that values local knowledge, systematises local practices and tools for replication and scale-up.
- Peri-urban development of informal settlements, mapping and enumeration, design of local solutions.

The field based activities should be conducted using community-based participatory research methodology in partnership with local community institutions and relevant public agencies so that the findings of research are shared with them and they develop ownership of the same.

Teaching and Learning Methods

- An ICT based online/offline module needs to be prepared for self-paced learning by students for one credit which can be supplemented through discussions in the classroom.
- Reading and classroom discussions, Participatory Research Methods and Tools, Community dialogues, Oral history, social and institutional mapping, interactions with elected panchayat leaders and government functionaries, Observation of Gram Sabha, Field visits to various village institutions
- Classroom theory must be linked to the realities of the local field areas.

Implementation Strategy

- **Field Projects:** Students will undertake field projects that address local community needs, such as environmental conservation, public health initiatives, or educational outreach programs. These projects will be guided by faculty and community mentors, ensuring that students receive support and feedback throughout the process.
- **Community Partnerships:** Collaborations with local organizations, NGOs, and government bodies will be established to provide students with diverse opportunities for engagement and learning. These partnerships will also help in identifying areas where students can make a significant impact.
- **Workshops and Training:** Regular workshops and training sessions will be conducted to equip students with the necessary skills and knowledge for effective community

engagement. Topics will include project management, communication skills, and leadership development.

- **Assessment and Reflection:** Students will be encouraged to reflect on their experiences through presentations, reports, and discussions. This reflective practice will help them to critically analyze their work and its impact on the community.

Assessment:

- Readings from related literature including e-content and reflections from field visits should be maintained by each student in a Field Diary.
- Participation in Field Visits should be allocated 30% marks; group field project should have 40% of total marks; presentation of field project findings to the community institution should have 30% of total marks.

एस. वाय. बी. ए./ एस. वाय. बी. कॉम./ एस. वाय. बी. एस्सी		
तृतीय सत्र (मराठी)		
AEC-MIL-MAR- 231: आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकाराचा परिचय करून देणे. २. विद्यार्थ्यांना आत्मचरित्रपर लेखनाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व वेगळेपण समजावून सांगणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकाराचा परिचय होईल. २. विद्यार्थ्यांना आत्मचरित्रपर लेखनाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व वेगळेपण जाणून घेता येईल.	
घटक	तपशील	तास
I	आत्मचरित्र : संकल्पना व स्वरूप	१५
	१. आत्मचरित्रपर लेखनाचे स्वरूप व वेगळेपण २. मराठीतील आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकाराची वाटचाल ३. आत्मचरित्रपर लेखनाच्या प्रेरणा ४. आत्मचरित्रपर लेखनाचे महत्त्व	
II	निवडक आत्मचरित्रपर लेख	१५
	जडणघडण व्यक्तिमत्वांची १. यशवंतराव चव्हाण-‘कृष्णाकाठ’ २. डॉ. एपीजे अब्दुल कलाम-‘अग्निपंख’ (दोन्ही आत्मचरित्रातील ‘जडणघडण’ हा भाग)	
अभ्यासाचे स्रोत	• शानभाग माधुरी (अनुवाद), डॉ. कलाम एपीजे अब्दुल, अग्निपंख, राजहंस प्रकाशन, ऑक्टोबर २०२३. • चव्हाण यशवंतराव, ‘कृष्णाकाठ’, पुणे, रोहन प्रकाशन, पुनर्मुद्रण २०१३. • जोशी अ.म., चरित्र -आत्मचरित्र : तंत्र आणि इतिहास, नागपूर, सुविचार प्रकाशन, १९६५ • संत जान्हवी, चरित्र – आत्मचरित्र, कोल्हापूर, मोघे प्रकाशन, १९७०. • सदा क-हाडे, चरित्र - आत्मचरित्र , मुंबई, लोकवाङ्मयगृह, १९७६. • गाडगीळ गंगाधर, साहित्याचे मानदंड, मुंबई, पॉप्युलर प्रकाशन, १९६२. • देशपांडे अ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग पहिला, पुणे, व्हीनस प्रकाशन, १९५४. • यादव आनंद, मराठी चरित्राची मूलतत्वे, मुंबई, मेहता पब्लिशिंग हाउस, १९९८.	

	• बोरगावकर व.रा., प्राचीन मराठीतील चरित्रलेखन, पुणे, सुविचार प्रकाशन, १९७८. • सोमण अंजली, गेल्या पंचवीस वर्षांतील आत्मचरित्रांचा सामाजिक अभ्यास, पुणे, प्रतिमा प्रकाशन, १९८७. • वष्ट जयंत, मराठी चरित्र : रूप आणि इतिहास, पुणे, पद्मगंधा प्रकाशन, २००५. • भालेराव विमल, आधुनिक मराठी वाङ्मयातील स्त्रियांची आत्मचरित्रे: एक अभ्यास, नागपूर, साहित्यप्रसार केंद्र, १९८५.	
--	--	--

चतुर्थ सत्र

एस. वाय. बी.ए. (मराठी) चतुर्थ सत्र MAR -DSC-241: वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: नाटक (‘संगीत देवबाभळी’: प्राजक्त देशमुख)		
श्रेयांक : ४	अंतर्गत परीक्षा : ४०	
गुण : १००	सत्रांत परीक्षा : ६०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना नाटक या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना-स्वरूप समजावून सांगणे. २. नाटक या वाङ्मयप्रकाराचे सामर्थ्य पटवून देणे. ३. ‘संगीत देवबाभळी’ या नाटकाचा परिचय करून देणे. ४. ‘संगीत देवबाभळी’ या नाटकाचे वेगळेपण समजावून सांगणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना नाटक या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना-स्वरूप समजेल. २. नाटक या वाङ्मय प्रकाराचे सामर्थ्य समजेल. ३. ‘संगीत देवबाभळी’ या नाटकाचा परिचय होईल. ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाचे वेगळेपण कळेल.	
घटक	तपशील	तास
I	वाङ्मयप्रकार: नाटक १. मराठी रंगभूमी व नाटक- स्थूल परिचय २. नाटकाचे प्रकार व घटक ३. मराठी संगीत नाटकाची परंपरा ४. मराठी नाट्यवाङ्मयाची वैशिष्ट्ये	१५
	नाटक : ‘संगीत देवबाभळी’ – प्राजक्त देशमुख १. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाची नाट्यसंहिता २. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील सांगितीकता ३. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाचे कथानक ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील वातावरणनिर्मिती	
III	‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील घटक १. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील प्रसंगचित्रण २. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील व्यक्तिरेखा ३. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील स्वगते ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील संघर्ष	१५
	‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाचे मूल्यमापन १. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाची भाषाशैली २. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील संवाद ३. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील सामाजिक संदेश ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाची वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये	
अभ्यासाचे स्रोत	● पुंडे दत्तात्रय , आजचे नाटककार, पुणे, स्नेहवर्धन प्रकाशन १९९५ ● भावे पुष्पा , रंग नाटकाचे , पुणे, राजहंस प्रकाशन २०२१	

	• बनहट्टी श्री.ना.- मराठी रंगभूमीचा इतिहास, पुणे , व्हीनस प्रकाशन, १९५७ • गाडगीळ गंगाधर, साहित्याचे मानदंड ,मुंबई ,पॉप्युलर प्रकाशन, १९६२. • जाधव रा- (.संपा).ग. मराठी वाङ्मयाचा इतिहासमहाराष्ट्र ,पुणे खंड ७, साहित्य परिषद २०१० • जोंधळे महावीर- साहित्य आशय आणि आविष्कार, औरंगाबाद, स्वरूप प्रकाशन, २००२ • भागवत श्री.पु. व रसाळ सुधीर (संपा.) - साहित्यप्रकाराची संकल्पना: अध्ययन आणि प्रकार, मुंबई,मौज प्रकाशन १९८७ • गाडगीळ गंगाधर-साहित्याचे मानदंड ,मुंबई, पॉप्युलर प्रकाशन, १९६२. • कुलकर्णी अनिरुद्ध(संपा.) - प्रदक्षिणा खंड १ व २ कॉन्टिनेन्टलप्रकाशन १९९१	
--	---	--

एस. वाय. बी.ए. (मराठी) चतुर्थ सत्र MAR-DSC-242 मराठी व्याकरण-II		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना व्याकरणातील लिंगविचार व वचनविचार यांचा परिचय करून देणे. २. मराठी व्याकरणातील विभक्ती व प्रयोग हे घटक समजावून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना लिंगविचार व वचनविचाराचा परिचय होईल. २. मराठी व्याकरणातील विभक्ती व प्रयोग यांची माहिती होईल.	
घटक	तपशील	तास
I	लिंगविचार व वचनविचार	१५
	१. लिंगविचार: संकल्पना व स्वरूप २. लिंगविचाराचे प्रकार ३. वचनविचार: संकल्पना व स्वरूप ४. वचनाचे प्रकार	
II	विभक्तीविचार व प्रयोगविचार	१५
	१. विभक्ती: संकल्पना व स्वरूप २. विभक्तीचे प्रकार ३. प्रयोगविचार: संकल्पना व स्वरूप ४. प्रयोगाचे प्रकार	
अभ्यासाचे स्रोत	- वाळंबे मो.रा., सुगम मराठी व्याकरण लेखन, पुणे, नितीन प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०११. - फडके अरुण, शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, २००७. - फडके अरुण (संपा), मराठी लेखन कोश, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०१०. - गोविलकर लीला, व्यावहारिक मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २००९. - लांडगे संजय, उपयोजित मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २०११. - व्यवहारे निशिगंधा, पाटील विद्या, इये मराठीचिये बोलणे, औरंगाबाद, चिन्मय प्रकाशन, २०१८. - वाळंबे मो.रा., शुद्धलेखन प्रदीप, पुणे, नितीन प्रकाशन, दुसरी आवृत्ती १९८६. - हिरेमठ राजशेखर, मराठी व्याकरण परिचय, पुणे, मेहता पब्लिकेशन, १९८८.	

एस. वाय. बी.ए. (मराठी) चतुर्थ सत्र MAR -MIN-241: वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: नाटक (‘संगीत देवबाभळी’: प्राजक्त देशमुख)		
श्रेयांक : ४	अंतर्गत परीक्षा : ४०	
गुण : १००	सत्रांत परीक्षा : ६०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना नाटक या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना-स्वरूप समजावून सांगणे. २. नाटक या वाङ्मयप्रकाराचे सामर्थ्य पटवून देणे. ३. ‘संगीत देवबाभळी’ या नाटकाचा परिचय करून देणे. ४. ‘संगीत देवबाभळी’ या नाटकाचे वेगळेपण समजावून सांगणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना नाटक या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना-स्वरूप समजेल. २. नाटक या वाङ्मय प्रकाराचे सामर्थ्य समजेल. ३. ‘संगीत देवबाभळी’ या नाटकाचा परिचय होईल. ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाचे वेगळेपण कळेल.	
घटक	तपशील	तास
I	वाङ्मयप्रकार नाटक	१५
	१. मराठी रंगभूमी व नाटक- स्थूल परिचय २. नाटकाचे प्रकार व घटक ३. मराठी संगीत नाटकाची परंपरा ४. मराठी नाट्यवाङ्मयाची वैशिष्ट्ये	
II	नाटक : ‘संगीत देवबाभळी’ – प्राजक्त देशमुख	१५
	१. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाची नाट्यसंहिता २. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील सांगितिकता ३. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाचे कथानक ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील वातावरणनिर्मिती	
III	‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील घटक	१५
	१. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील प्रसंगचित्रण २. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील व्यक्तिरेखा ३. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील स्वगते ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील संघर्ष	
IV	‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाचे मूल्यमापन	१५
	१. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाची भाषाशैली २. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील संवाद ३. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकातील सामाजिक संदेश ४. ‘संगीत देवबाभळी’ नाटकाची वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये	
अभ्यासाचे स्रोत	● पुंडे दत्तात्रय , आजचे नाटककार, पुणे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, १९९५. ● भावे पुष्पा , रंग नाटकाचे, पुणे, राजहंस प्रकाशन, २०२१.	

	• बनहट्टी श्री.ना.- मराठी रंगभूमीचा इतिहास, पुणे , व्हीनस प्रकाशन, १९५७. • गाडगीळ गंगाधर, साहित्याचे मानदंड ,मुंबई, पॉप्युलर प्रकाशन, १९६२. • कुलकर्णी अनिरुद्ध (.संपा)प्रदक्षिणा खंडभाग कॉन्टिनेन्टल - व २ १ पुणे ,प्रकाशन, • जाधव रा.ग. (संपा.), मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ७, पुणे महाराष्ट्र साहित्य परिषद, २०१०. • जोंधळे महावीर,साहित्य आशय आणि आविष्कार - औरंगाबाद, स्वरूप प्रकाशन २००२,. • भागवत श्री.पु. व रसाळ सुधीर (संपा.) - साहित्यप्रकाराची संकल्पना: अध्ययन आणि प्रकार, मुंबई,मौज प्रकाशन १९८७ • गाडगीळ गंगाधर-साहित्याचे मानदंड ,मुंबई, पॉप्युलरप्रकाशन, १९६२. • कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) - प्रदक्षिणा खंड १ व २ कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन १९९१	
--	---	--

एस.वाय.बी.ए (मराठी) चतुर्थ सत्र MAR-SEC-241 – गीतलेखन-I		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. मराठीतील गीत लेखनाचा परिचय करून देणे . २. गीत लेखनाचे महत्त्व समजावून सांगणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१.विद्यार्थ्यांना मराठीतील गीतलेखनाचा परिचय होईल. २.गीतलेखनाची तंत्रे कळतील.	
घटक	तपशील	तास
I	गीत लेखन : स्वरूप व प्रक्रिया	१५
	१. मराठी कविता व गीतलेखन २. गीतलेखनाचे स्वरूप ३. गीतलेखनाची वाटचाल ४. गीतलेखनाचे वेगळेपण	
II	गीतलेखन : निर्मिती प्रक्रिया	१५
	१. गीतलेखन निर्मिती प्रक्रिया २. गीतलेखनाचे घटक ३. गीतलेखनाचे तंत्र ४. गीतलेखनाचे प्रकार	
अभ्यासाचे स्रोत	- इनामदार कल्याण, <i>गीतरचना: स्वरूप आणि विकास</i>, पुणे, पद्मगंधा प्रकाशन, २००६. - पाटील आनंद, <i>सर्जनात्मक लेखन</i>, पुणे, पद्मगंधा प्रकाशन, २००५. - दावतर वसंत, <i>गीतकाव्य</i>, मुंबई, आलोचना प्रकाशन, १९७१. - जोशी ना. ग. <i>तुलनात्मक छंदोरचना</i>, मुंबई, मौज प्रकाशन, १९६८. - जोशी ना. ग. <i>छंदोरचनेचा विकास</i>, मुंबई, मौज प्रकाशन, १९६४.	

एस.वाय.बी.ए (मराठी) चतुर्थ सत्र MAR-SEC-242 – Practical on patakatha lekhan va Geetlekhana		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विविध प्रकारच्या गीत लेखनाचे स्वरूप व वेगळेपण समजावूनसांगणे. २. विद्यार्थ्यांना गीतलेखन करण्यास प्रवृत्त करणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या गीत लेखनाचे स्वरूप व वेगळेपण समजून घेता येईल. २. विद्यार्थी स्वतः गीतलेखनाचा प्रयत्न करतील.	
प्रात्याक्षिक क्र.	प्रात्याक्षिकाचे नाव	तास
१	आवडलेल्या एखाद्या मराठी कथेचे पटकथेत रूपांतर करणे.	१०
२	एखाद्या विषयावरील पटकथेसाठी संवादलेखन करणे.	१०
३	आवडलेल्या मराठी मालिकांच्या दहा शीर्षकांचे संकलन	१०
४	आवडलेल्या मराठी चित्रपट गीतांचे संकलन	१०
५	मालिका/चित्रपट गीतलेखन	१०
६	गीतकारांच्या मुलाखती	१०
अभ्यासाचे स्रोत	- सपकाळ अनिल, मराठी चित्रपटांची पटकथा, पुणे, अनुबंध प्रकाशन, २००५. - जाधव रा.ग., कला, साहित्य आणि संस्कृती, पुणे, सुगंधा प्रकाशन, १९८८. - थोरात राजेंद्र, साहित्यकृतीचे माध्यमांतर, पुणे, संस्कृती प्रकाशन, २०१७ - जोशी रा.भि., (अनु.) मूळ मर्ढेकर बा.सी., कला आणि मानव, मुंबई, मौज प्रकाशन गृह, १९८३. - अत्रे प्र.के., चित्रकथा, मुंबई, परचुरे प्रकाशन मंदिर, १९८५. - संत दु. का., ललित कला आणि ललित वाङ्मय, पुणे, फडके प्रकाशन, १९८२. - दीक्षित विजय, चित्रपट : एक कला, रेणुका प्रकाशन, १९७९. - थोरात राजेंद्र, कुंकू ते दुनियादारी, पुणे, चपराक प्रकाशन, २०१९ - गोर्ले शिवराज, कथा ते पटकथा, पुणे कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, - तायवाडे शरयू आणि इतर (संपा.), साहित्य प्रकारांतर : समीक्षा आणि सिद्धांत, नागपूर, विजय प्रकाशन, २०१८ इनामदार कल्याण, गीतरचना: स्वरूप आणि विकास, पुणे, पद्मगंधा प्रकाशन, २००६. - पाटील आनंद, सर्जनात्मक लेखन, पुणे, पद्मगंधा प्रकाशन, २००५. - दावतर वसंत, गीतकाव्य, मुंबई, आलोचना प्रकाशन, १९७१. - जोशी ना. ग. तुलनात्मक छंदोरचना, मुंबई, मौज प्रकाशन, १९६८. - जोशी ना. ग. छंदोरचनेचा विकास, मुंबई, मौज प्रकाशन, १९६४.	

टीप: उपरोक्त प्रात्याक्षिकांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना अभ्यासविषयाशी संबंधित प्रत्यक्षानुभव, घेता येईल. तसेच विषयाशी संबंधित विविध उपक्रमात सहभागी होता येईल. त्यामुळे विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता आणि अभिव्यक्ती कौशल्य विकसित होईल.

प्रात्याक्षिक नोंदवही

विद्यार्थ्यांनी प्रात्याक्षिक नोंदवही तयार करणे अपेक्षित आहे. त्यात खालील मुद्यांचा अंतर्भाव असावा.

१. शीर्षक :
- २ उद्दिष्ट .:
३. पद्धती :
४. आवश्यक साहित्य:
५. प्रक्रिया :

मांडणी:

- अ. चर्चा / तत्ते / सादरीकरण / नकाशे / ध्वनीमुद्रण / ध्वनिचित्रफिती
- ब. नोंदी व निरीक्षणे
- क. निष्कर्ष

परीक्षा आणि मूल्यमापन

अ.क्र.	तपशील	अंतर्गत मूल्यमापन गुण	सत्रांत मूल्यमापन गुण	एकूण गुण
१.	प्रात्याक्षिक नोंदवही	०८	१२	२०
२.	सादरीकरण	०८	१२	२०
३.	मौखिकी	०४	०६	१०

एस.वाय.बी.कॉम / एस.वाय.बी.एस्सी (मराठी) चतुर्थ सत्र MAR-OE-241 :स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी मराठी- II		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना मराठी व्याकरणाचे स्वरूप व महत्त्व, वर्णमाला व विभक्ती प्रत्यय समजावून सांगणे. २. विद्यार्थ्यांना शुद्धलेखन विषयक नियम समजावून देणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना मराठी व्याकरणाचे स्वरूप व महत्त्व, वर्णमाला व विभक्ती प्रत्यय समजून घेता येतील. २. विद्यार्थी शुद्धलेखन विषयक नियम समजून घेतील.	
घटक	तपशील	तास
I	वर्ण व विभक्ती विचार	१५
	१. मराठी व्याकरणाचे स्वरूप व महत्त्व २. मराठीची वर्णमाला व स्वर व व्यंजनांचे प्रकार ३. विभक्तीच्या व्याख्या- प्रत्यय आणि सामान्यरूप ४. विभक्तीचे प्रकार	
II	लेखनविषयक नियम	१५
	१.ह्रस्व – दीर्घ विषयक नियम २.अनुस्वार विषयक नियम ३.किरकोळ नियम ४.इतर नियम	
अभ्यासाचे स्रोत	• शेख यास्मिन, मराठी शब्दलेखन कोश, पुणे, मनोविकास प्रकाशन, २००७. • वाळंबे मो.रा., सुगम मराठी व्याकरण लेखन, पुणे, नितीन प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०११. • फडके अरुण, शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, २००७. • फडके अरुण (संपा.), मराठी लेखन कोश, ठाणे, अंकुर प्रकाशन, सुधारित आवृत्ती २०१०. • खोरे अरुण, मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये, नाशिक, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, • गोविलकर लीला, व्यावहारिक मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २००९. • लांडगे संजय, उपयोजित मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २०११.	

	• व्यवहारे निशिगंधा, पाटील विद्या, इये मराठीचिये बोलणे, औरंगाबाद, चिन्मय प्रकाशन, २०१८. • वाळंबे मो.रा., शुद्धलेखन प्रदीप, पुणे, नितीन प्रकाशन, दुसरी आवृत्ती १९८६. • हिरेमठ राजशेखर, मराठी व्याकरण परिचय, पुणे, मेहता पब्लिकेशन, १९८८.	
--	---	--

एस.वाय.बी.ए (मराठी)

चतुर्थ सत्र

MAR-FP-241

Marathi Field Project

Refer to the Guidelines for CEP and FP given Pages 14-19 in this document.

Credit: 2

Marks: 50

एस. वाय. बी. ए./ एस. वाय. बी. कॉम./ एस. वाय. बी. एस्सी (मराठी)		
चतुर्थ सत्र		
AEC-MIL-MAR-241:भाषिक कौशल्ये विकास		
श्रेयांक : २	अंतर्गत परीक्षा : २०	
गुण : ५०	सत्रांत परीक्षा : ३०	
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	१. विद्यार्थ्यांना भाषिक कौशल्यांचा परिचय करून देणे. २. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्यांचा विकास घडवून आणणे.	
अभ्यासक्रमाचे फलित	१. विद्यार्थ्यांना भाषिक कौशल्यांचा परिचय होईल. २. विद्यार्थी भाषिक कौशल्ये आत्मसात करतील.	
घटक	तपशील	तास
I	भाषेचे स्वरूप व महत्त्व	१५
	१. भाषिक कौशल्य : स्वरूप २. भाषिक कौशल्याचे प्रकार ३. भाषिक कौशल्ये आणि भाषाव्यवहाराची माध्यमे ४. भाषाव्यवहाराच्या माध्यमांचे स्वरूप आणि प्रकार	
II	भाषिक कौशल्यांचे उपयोजन	१५
	१. पत्रलेखन, जाहिरातलेखन, अर्जलेखन इ. २. भाषण, मुलाखत, सूत्रसंचालन, अर्जलेखन इ. ३. पारंपरिक समाजमाध्यमे आणि भाषाव्यवहार ४. आधुनिक समाजमाध्यमे आणि भाषाव्यवहार	
अभ्यासाचे स्रोत	- नसिराबादकर, ल.रा., व्यावहारिक मराठी, कोल्हापूर, फडके प्रकाशन, पाचवी आवृत्ती १९९९. - गोविलकर लिला, व्यावहारिक मराठी, पुणे, दिलीपराज प्रकाशन, २००९. - तौर पृथ्वीराज (संपा), मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, जळगाव, अथर्व पब्लिकेशन्स, २०१९. - जोशी प्रभाकर, पाटील किशोर, उपयोजित मराठी, जळगाव, प्रशांत पब्लिकेशन्स, २०१९. - तुपे केशव, मुद्रित आणि श्राव्य माध्यमे: लेखन व संवाद, जळगाव, अथर्व पब्लिकेशन्स, २०१९.	

	• तुपे केशव, माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य, औरंगाबाद, चिन्मय प्रकाशन, २००२. • काळे कल्याण व पुंडे दत्तात्रय, व्यावहारिक मराठी, पुणे, निराली प्रकाशन, सुधारीत आवृत्ती २०१५. • जोशी प्रभाकर, वले वासुदेव, उपयोजित मराठी, जळगाव, प्रशांत पब्लिकेशन्स, २०१७. • माळी संदीप, भाषा आणि कौशल्य विकास, जळगाव, प्रशांत पब्लिकेशन्स, २०१९. • जाधव कल्पना, उपयोजित मराठी भाग-१, लातूर, अरुणा प्रकाशन, २०१०	
--	--	--

मराठी अभ्यास मंडळ
मूळजी जेठा महाविद्यालय (स्वायत्त), जळगाव

प्राध्यापकाचे नाव	पद	महाविद्यालय
डॉ. विद्या रत्नाकर पाटील	अध्यक्ष	मराठी विभागप्रमुख , मूळजी जेठा महाविद्यालय (स्वायत्त), जळगाव
डॉ. योगेश हिरामण महाले	सदस्य	मूळजी जेठा महाविद्यालय (स्वायत्त), जळगाव
डॉ. विलास दिगंबर धनवे	सदस्य	मूळजी जेठा महाविद्यालय (स्वायत्त), जळगाव
डॉ. आशुतोष रमेश पाटील	सदस्य	मराठी विभाग भाषा अभ्यास प्रशाळा आणि संशोधन केंद्र, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
डॉ. आनंद व्यंकटेश काटीकर	सदस्य	मराठी विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय (स्वायत्त), पुणे
डॉ. राजश्री पाटील-कुलकर्णी	सदस्य	मराठी विभाग, नाथीबाई दामोदर ठाकरसी महिला विद्यापीठ, जळगाव
श्री. श्रीकांत उमरीकर	सदस्य	जनशक्ती वाचक चळवळ, छत्रपती संभाजीनगर
डॉ. वासुदेव वले	सदस्य	मराठी विभागप्रमुख, एस.एस.एम.एम साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, जळगाव
